

Rektor vid berört lärosäte

Se även:

[Rapporten Granskning av utbildningarna inom arkeologi >>](#)

[Beslut om fördjupade granskningar >>](#)

Luntmakargatan 13, Box 7851,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Stella Annani
08-5630 85 69
Stella.Annani@hsv.se
BESLUT

2009-05-19
Reg.nr 643-4487-07

Beslut om ifrågasättande av examensrätter efter fördjupade granskningar av utbildningar inom arkeologi¹

Högskoleverket bedömer att följande utbildningar uppfyller kvalitetskraven för högre utbildning och ser därmed ingen anledning att ifrågasätta examensrättigheterna för: utbildning i arkeologi på grundnivå och avancerad nivå vid Högskolan på Gotland, utbildning i antikens kultur och samhällsliv på forskarnivå vid Lunds universitet, utbildning i laborativ arkeologi på forskarnivå vid Stockholms universitet, utbildning i osteoarkeologi på grundnivå och avancerad nivå vid Stockholms universitet. Högskoleverket finner ingen anledning att ifrågasätta utbildningen i osteoarkeologi på forskarnivå vid Stockholms universitet eftersom fakulteten själv beslutat att inte anta några nya doktorander så länge kvaliteten inte kan säkras.

Högskoleverket finner anledning att ifrågasätta examensrätten för: utbildning i osteologi på grundnivå vid Högskolan på Gotland, då den inte uppfyller kvalitetskraven för högre utbildning. En uppföljning av utbildningen kommer att ske inom ett år varvid beslut om eventuell indragning av examensrätt kommer att fattas.

Högskoleverket finner anledning att ifrågasätta kvaliteten i utbildningen i historisk osteologi på forskarnivå vid Lunds universitet, då den inte uppfyller kvalitetskraven för högre utbildning.

Ärendet

Högskoleverket har inom ramen för sitt regeringsuppdrag gjort en nationell kvalitetsgranskning av utbildningar på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå inom arkeologi. I ett första steg gjordes en nationell översikt över samtliga

¹ I detta beslut redovisas även bedömningen av utbildningen på forskarnivå i antikens kultur och samhällsliv vid Lunds universitet. Huvudområdet arkeologi och antikens historia har där fyra ämnesinriktningar som motsvaras av forskarutbildningsämnen med motsvarande beteckningar. Ett av dessa forskarutbildningsämnen är antikens kultur och samhällsliv. Granskningen av huvudområdet och de fyra forskarutbildningsämnena har tidigare redovisats i rapporten *Granskning av utbildningarna inom arkeologi*, 2009:9 R.

utbildningar som publicerades i rapport *Granskningar av utbildningarna inom arkeologi* (2009:9 R). Baserat på denna rapport beslutade Högskoleverket 2009-04-14 var det inte fanns anledning att gå vidare med fördjupade granskningar och var fördjupade granskningar krävdes för att kunna avgöra om utbildningarna uppfyller kvalitetskraven för högre utbildning. För den fördjupade granskningen har Högskoleverket anlitat följande sakkunniga: Gustaf Trotzig, professor emeritus vid Stockholms universitet samt f.d. avdelningschef vid Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museum, Mika Lavento, professor vid Helsingfors universitet, Helena Knutsson, fil.dr, forskare och yrkesverksam arkeolog, Åsa Larsson, doktorand vid Uppsala universitet samt Anna Karlström, doktorand vid Uppsala universitet. För den fördjupade granskningen av forskarutbildningen i antikens kultur och samhällsliv vid Lunds universitet har följande sakkunniga anlitats: Göran Bäärnhielm, fil.dr och f.d. förste bibliotekarie vid Kungliga biblioteket (ordförande), Paul John Frandsen², lektor vid Köpenhamns universitet, Johan Henrik Schreiner, professor emeritus vid Universitetet i Oslo och Julia Habetzeder, doktorand vid Stockholms universitet.

De sakkunnigas yttrande bifogas.

Bedömning

Bedömningen har gjorts utifrån de krav som ställs i högskolelagen och högskoleförordningen och utifrån de kvalitetsaspekter som Högskoleverket har utarbetat.

De sakkunnigas bedömning är att följande utbildningar uppfyller kvalitetskraven för högre utbildning:

- utbildning i arkeologi på grundnivå och avancerad nivå vid Högskolan på Gotland,
- utbildning i antikens kultur och samhällsliv på forskarnivå vid Lunds universitet,
- utbildning i laborativ arkeologi på forskarnivå vid Stockholms universitet,
- utbildning i osteoarkeologi på grundnivå och avancerad nivå vid Stockholms universitet.

De sakkunnigas bedömning är att följande utbildningar inte uppfyller kvalitetskraven för högre utbildning:

- utbildning i osteologi på grundnivå vid Högskolan på Gotland. Lärarresurserna är i dagsläget otillräckliga för att bedriva utbildning på grundnivå.

² Paul John Frandsen deltog även som sakkunnig/generalist vid ett par av granskningarna inom arkeologi.

- utbildning i historisk osteologi på forskarnivå vid Lunds universitet. Lärarresurserna är i dagsläget otillräckliga för att bedriva utbildning på forskarnivå.

Högskoleverket instämmer i de sakkunnigas bedömning.

Beslut

Högskoleverket bedömer att följande utbildningar uppfyller kvalitetskraven för högre utbildning och ser därmed ingen anledning att ifrågasätta examensrättigheterna för: utbildning i arkeologi på grundnivå och avancerad nivå vid Högskolan på Gotland, utbildning i antikens kultur och samhällsliv på forskarnivå vid Lunds universitet, utbildning i laborativ arkeologi på forskarnivå vid Stockholms universitet, utbildning i osteoarkeologi på grundnivå och avancerad nivå vid Stockholms universitet. Högskoleverket finner ingen anledning att ifrågasätta utbildningen i osteoarkeologi på forskarnivå vid Stockholms universitet eftersom fakulteten själv beslutat att inte anta några nya doktorander så länge kvaliteten inte kan säkras.

Högskoleverket finner anledning att ifrågasätta examensrätten för: utbildning i osteologi på grundnivå vid Högskolan på Gotland, då den inte uppfyller kvalitetskraven för högre utbildning. Lärosätet ska senast 2010-05-19 inkomma till Högskoleverket med en redogörelse för de åtgärder som vidtagits. Därefter kommer Högskoleverket att ta ställning till om det finns skäl att återkalla examensrätten.

Högskoleverket finner anledning att ifrågasätta kvaliteten i utbildningen i historisk osteologi på forskarnivå vid Lunds universitet, då den inte uppfyller kvalitetskraven för högre utbildning. Lärosätet ska senast 2010-05-19 inkomma till Högskoleverket med en redogörelse för de åtgärder som vidtagits. Därefter kommer Högskoleverket att överväga om det finns skäl att upplysa regeringen om brister i utbildningen.

Beslut i detta ärende har fattats av stf. myndighetschefen Lena Adamson efter föredragning av utredaren Stella Annani i närvaro av informationschefen Eva Ferndahl och tf. avdelningschefen Joakim Palestro.

Lena Adamson

Stella Annani

Kopia till:
Utbildningsdepartementet
De sakkunniga

Bedömargruppens yttrande

Arkeologi vid Högskolan på Gotland

Skäl till fördjupad granskning

I Högskoleverkets *Beslut om fördjupade granskningar av utbildningarna inom arkeologi* anges att skäl till fördjupad granskning av utbildningen i arkeologi på grundnivå och avancerad nivå är:

- Ungefär hälften av undervisningen sköttes under 2007 av ickedisputerade lärare. Det behöver med anledning av detta utredas huruvida utbildningen håller en tillräckligt hög akademisk nivå.

Bedömning

Sedan Högskoleverkets bedömning 2007 har omständigheterna kring lärarresurserna och den akademiska miljön förändrats på avdelningen för arkeologi vid Högskolan på Gotland. Inkommet underlag rörande lärarresurser för 2008 och 2009 visar att de två professorer som 2007 stod för en betydande del av lärarkompetensen har slutat, eller ska sluta inom den närmaste framtiden. Å andra sidan har man stärkt staben av undervisande lektorer på grundnivå och avancerad nivå genom att utlysa både vikariat och fasta tjänster.

En docentkompetent lektor ska till hösten gå upp från halvtid till heltid, och två ytterligare lektorer bedöms ansöka om docentur inom en snar framtid. Det grundläggande kravet på minst två tillsvidareanställda disputerade lärare på grundnivå är med andra ord tillgodosett, likaså kravet på tillgång till lärare med docentkompetens på avancerad nivå.

Det är bedömargruppens intryck att det finns en viss medvetenhet och vilja på avdelningen att öka andelen disputerade lärare i undervisningen, och att höja den akademiska nivån överlag, vilket är positivt. Samtidigt vill bedömargruppen framhålla att en hel del problem rörande den akademiska nivån fortfarande finns kvar:

En betydande del av undervisningen ges fortfarande av ickedisputerade lärare; antalet heltidsekvivalenter tillsvidareanställda disputerade lärare har inte ökat nämnvärt under den aktuella perioden. Även om lektorerna har viss formell forskningstid inom ramen för sina anställningar framstår den i praktiken som mycket liten.

Under platsbesöket har det framkommit att undervisningen starkt präglas av de praktiska aspekterna av ämnet, och att relationen mellan de teoretiska och praktiska aspekterna bitvis framstår som oklar.

Det har framkommit att de praktiska momenten i stor utsträckning sköts av ickedisputerade lärare, medan disputerade lärare ansvarar för de teoretiska. Bedömaregruppen anser att denna uppdelning är olycklig; den vetenskapliga och pedagogiska förankringen i de praktiska momenten framstår som svag.

Bedömaregruppen anser därför att det är ytterst angeläget att man fortsätter arbetet med att höja den akademiska nivån i undervisningen i arkeologi på grundnivå och avancerad nivå, och i synnerhet att förstärka och tydliggöra den vetenskapliga och pedagogiska förankringen i de praktiska delarna av undervisningen.

Osteologi vid Högskolan på Gotland

Skäl till fördjupad granskning

I Högskoleverkets *Beslut om fördjupade granskningar av utbildningarna inom arkeologi* anges att skäl till fördjupad granskning av utbildningen i osteologi på grundnivå är att:

- Utbildningen hade år 2007 bara en tillsvidareanställd disputerad lärare i tjänst. Ungefär 60 procent av undervisningen sköttes samma år av odisputerade lärare.

Bedömning

Utbildningen i osteologi vid Högskolan på Gotland förefaller i stort hålla en god kvalitet. Det faktum att det endast finns en disputerad lektor som är fast anställd gör emellertid att utbildningen framstår som sårbar. Utöver den disputerade lektorn, som har lämnat in en ansökan om befordran, finns en adjunkt som är tillsvidareanställd och går forskarutbildning, samt en adjunkt (fil. mag.) på 20 procent. Det finns inga disputerade lärare bland de visstidsanställda. Doktoranden är inte finansierad av högskolan utan innehar ett stipendium som tar slut den 1 september i år, då han återinträder i full tjänst. Därefter beräknas doktoranden enligt uppgift ha ett eller ett och ett halvt år kvar till disputation.

Det finns en hel del internationellt utbyte. Den tillsvidareanställda lektorn har undervisat både i Ukraina och Vitryssland och är med i internationella forskningsprojekt. En av de studenter som bedömaregruppen träffade hade varit på grävning utomlands tillsammans med sin lärare.

På C-nivån saknas en kurs i vetenskapsteori. I en av litteraturkurserna som ges på C-nivån ska studenterna läsa och diskutera vetenskapliga artiklar. Men intrycket är att de saknar verktyg för att få tillräckligt utbyte av dessa kurser. En lämplig kurs ges inom arkeologifämnet och skulle kunna lämpa sig även för osteologistudenterna. Det verkar som att en omläggning av utbildningen till ett program kallat Liberal arts education kommer att möjliggöra en sådan lösning, då det kommer att ges en större frihet åt varje student att välja sina kurser. Det är

oklart på vilket sätt programmet skiljer sig från ett program av typen kulturvetarprogrammet med arkeologi eller osteologi som huvudämne.

Överlag verkar samverkan med arkeologiämnet kunna utvecklas. Fältarbetskurserna skulle till exempel kunna komma osteologistudenterna till godo. Den praktiska sidan av utbildningen verkar i övrigt vara stark. Ett utvecklat samarbete i undervisningen mellan de disputerade lärarna på arkeologen och osteologen är angeläget med tanke på hur resurssvag osteologen är i nuläget.

Samtidigt förefaller samverkan med de båda övriga svenska institutioner som erbjuder osteologiska utbildningar och bedriver osteologisk forskning alltför begränsad. Den stärkta nationella samverkan som bedömargruppen rekommenderar skulle bland annat innebära att doktoranderna vid respektive institution ges tillgång till en mer omfattande seminarieverksamhet och större handledningsresurser än i nuläget. Enligt bedömargruppens mening skapas bättre förutsättningar för ämnets långsiktiga fortlevnad och utveckling om resurser och ansvar fördelas på ett systematiskt sätt mellan institutionerna.

Sammantaget är det bedömargruppens åsikt att även om utbildningen i osteologi i stort håller en tillräcklig akademisk nivå behöver högskolan satsa resurser och utlysa ett lektorat om man ska fortsätta att bedriva utbildningen.

Historisk osteologi vid Lunds universitet

Skäl till fördjupad granskning

De skäl till fördjupad granskning som anges i Högskoleverkets *Beslut om fördjupade granskningar av utbildningarna inom arkeologi* är att utbildningen i historisk osteologi på forskarnivå framstår som sårbar på grund av få tillsvidareanställda lärare och ingen regelbunden seminarieverksamhet. Enligt beslutet kan forskarutbildningens framtid ifrågasättas.³

Bedömning

Av rapport 2009:9 R *Granskning av utbildningarna inom arkeologi* framgår att vid Lunds universitet erbjuder institutionen för arkeologi och antikens historia utbildning inom huvudområdet arkeologi och antikens historia. Detta huvudområde innefattar inriktningarna arkeologi, historisk arkeologi, historisk osteologi samt antikens kultur och samhällsliv. Inriktningarna motsvaras av fyra forskarutbildningsämnen med motsvarande beteckningar. Vid den fördjupade granskning som genomfördes i maj 2009 beskrev såväl fakultetens representanter som institutionsledningen historisk osteologi som en kompletterande ”spetskompetens” inom den större arkeologiska och antikhistoriska miljön.

³ Reg. nr 643-4487-07.

Avsikten är inte att ämnet ska växa sig särskilt mycket större än det är i dag, eller att antalet disputationer ska öka i någon nämnvärd omfattning.

Vid granskningen fann bedömargruppen att områdesövergripande samverkan äger rum på institutionens samtliga utbildningsnivåer, inklusive forskarnivån. Lärarna i historisk osteologi medverkar, förutom i de osteologiska kurserna, i många av institutionens övriga kurser, och lärare från institutionens tre andra inriktningar undervisar inom de osteologiska kurserna.

Bedömargruppens intryck är dock att ämnets handledarresurs på forskarnivå är alltför svag, även om det också är gruppens intryck att lärarna i osteologi utför ett både kompetent och hängivet arbete. Handledarresursen ser dessutom ut att komma att försvagas ytterligare. Under 2009 finns endast en tillsvidareanställd lärare i ämnet, en professor som går i pension under hösten. En lektorstjänst har utlysts. Enligt bedömargruppens mening bör det helst finnas minst en tillsvidareanställd professor i ämnet. För att garantera utbildningens stabilitet och skapa förutsättningar för ämnet att vidareutvecklas behöver dessutom medel tillskjutas så att ytterligare en tillsvidareanställd, minst docentkompetent handledare kan anställas.

Doktoranderna är också alltför få. Sedan forskarutbildning i ämnet inrättades 1997 har fakultetsmedel motsvarande sammantaget 1,25 doktorandtjänster lämnats. Tre doktorander har antagits, varav en disputerade 2005. Under 2009 finns två doktorander i ämnet. En av dessa är inte aktiv. Den andre planerar att disputerar under det närmaste året. Så snart den utlysta lektorstjänsten har tillsatts kan institutionen ansöka om att medel utlyses i ämnet. Inom det s.k. HT-området, som innefattar universitetets humanistiska och teologiska fakulteter, finns i nuläget medel motsvarande ca 25 doktorandtjänster att fördela årligen. En ansökan om medel till doktorander i historisk osteologi kommer att behandlas tillsammans med ansökningar från fakulteternas sammantaget ca 50 forskarutbildningsämnen. Inga fakultetsmedel för anställning av ytterligare doktorander i historisk osteologi kan därmed garanteras. Detta är enligt bedömargruppens mening mycket otillfredsställande. Som en förstärkning av ämnesmiljön bör ämnet tillföras resurser motsvarande åtminstone ett par doktorandtjänster.

Ett annat sätt att utöka ämnesmiljön är att stärka och systematisera det externa samarbetet. På så sätt ges doktoranderna bättre förutsättningar att följa och bidra till kunskapsutvecklingen inom ämnet. Inom institutionen i Lund genomförs i dag regelbundna, ämnesövergripande seminarier som står öppna även för doktoranderna i historisk osteologi. Ämnesspecifika, osteologiska seminarier förekommer mer sporadiskt. Samtidigt förefaller samverkan med de båda övriga svenska institutioner som erbjuder osteologiska utbildningar och bedriver osteologisk forskning alltför begränsad. Den stärkta nationella samverkan som bedömargruppen rekommenderar skulle bland annat innebära att doktoranderna vid respektive institution ges tillgång till en mer omfattande seminarieverksamhet

och större handledningsresurser än i nuläget. Enligt bedömargruppens mening skapas bättre nationella förutsättningar för ämnets långsiktiga fortlevnad och utveckling om resurser och ansvar fördelas på ett systematiskt sätt mellan institutionerna.

Det internationella forskningssamarbete som förekommer vilar i första hand på handledarnas och doktorandens personliga kontakter. Dessa internationella kontakter förefaller väl utvecklade.

Bedömargruppens sammantagna bedömning är dock att ämnets begränsade resurser innebär att forskarutbildningen är sårbar och, som akademisk miljö betraktad, otillräcklig.

Antikens kultur och samhällsliv vid Lunds universitet

Skäl till fördjupad granskning

De skäl till fördjupad granskning som anges i Högskoleverkets *Beslut om fördjupade granskningar av utbildningarna inom arkeologi* är att det till forskarutbildning i antikens kultur och samhällsliv inte har antagits någon ny doktorand sedan Högskoleverkets förra utvärdering 2002. Detta reser frågan om forskarutbildningens framtid inom inriktningen antikens kultur och samhällsliv.

Vidare konstateras i rapport 2009:9 R *Granskning av utbildningarna i arkeologi* att självvärderingen i antikens kultur och samhälle inte är tillräckligt tydlig för att kunna göra en rättvis bedömning i fråga om forskarutbildningsämnets möjlighet att erbjuda god undervisningskvalitet och tillräcklig handledning.

Bedömning

Av rapporten ovan framgår att vid Lunds universitet erbjuder institutionen för arkeologi och antikens historia utbildning inom huvudområdet arkeologi och antikens historia. Detta huvudområde innefattar inriktningarna arkeologi, historisk arkeologi, historisk osteologi samt antikens kultur och samhällsliv. Inriktningarna motsvaras av fyra forskarutbildningsämnen med motsvarande beteckningar. Utgångspunkten är att det ska finnas ett samarbete mellan de fyra inriktningarna.

Ämnesinriktningen antikens kultur och samhällsliv har enligt ovan nämnda rapport inte någon formellt etablerad profil för utbildning och forskning. Sedan april 2008 stöder dock de humanistiska fakulteterna vid Lunds universitet och Göteborgs universitet ett samverkansprojekt vid namn *FokusRom*. Inom ramen för projektet samverkar ämnena antikens kultur och samhällsliv och latin vid Lunds universitet med samma ämnen vid Göteborgs universitet. Syftet med *FokusRom* är att skapa förutsättningar för historisk, kulturvetenskaplig och språklig kompetens och erfarenhet att mötas och integreras. På detta vis främjas ett

heltidsstudium av den antika romerska civilisationen. Samarbetet mellan dessa två ämnen skapar också en större akademisk miljö och ger ämnesmässig tyngd åt inriktningen romersk historia och kultur vid Lunds universitet.

Vid den fördjupade granskningen som genomfördes i maj 2009 beskrev fakultetens representanter ämnet antikens kultur och samhällsliv som ett vitalt ämne med god tillströmning av studenter.

Under platsbesöket framkom också att inga fakultetsmedel, så kallade studiestöd, hade utlysts av HT-området vid Lunds universitet under perioden från höstterminen 2003 till och med vårterminen 2006. Detta gjorde att det inte fanns några ekonomiska förutsättningar som hade medgivit anställning av forskarstuderande i antikens kultur och samhällsliv. Dessutom utexaminerades ett stort antal tidigare antagna doktorander i ämnet under perioden 2001 till 2009. Tillsammans förklarar dessa fakta det låga antalet nyintagna doktorander under 2000-talet.

Situationen har nu ändrats och en ny doktorand har under höstterminen 2008 antagits till forskarutbildning. Hennes doktorandtjänst finansieras helt med fakultetsmedel. Doktoranden har stöd av en huvudhandledare i ämnet antikens kultur och samhällsliv som befinner sig vid institutionen, och av en biträdande handledare i ämnet latin vid Göteborgs universitet. Båda handledarna har professorskompetens. Doktoranden ges också möjlighet att delta i ett flertal högre seminarier: det allmänna arkeologiska seminariet vid institutionen, ett ämnesspecifikt seminarium i antikens kultur och samhällsliv samt det seminarium som anordnas inom ramen för samverkansprojektet *FokusRom* tillsammans med humanistisk fakultet vid Göteborgs universitet.

Lärarkåren i antikens kultur och samhällsliv består i nuläget av en professor på halvtid och en docentkompetent lektor. Lärarna har en stor undervisningsbörda och är inblandade i undervisning på alla nivåer vid institutionen för arkeologi och antikens historia. Lärarnas kompetens, erfarenhet och engagemang framstod tydligt för bedömargruppen. Under platsbesöket framgick dock att lärarna inte har någon reell möjlighet att utnyttja den tid i deras tjänster som är avsatt för kompetensutveckling och egen forskning. Här finns det ett behov att långsiktigt stärka och trygga forskarmiljön i ämnet antikens kultur och samhällsliv, särskilt med tanke på att nuvarande professor kommer att gå i pension under 2010. I detta sammanhang ser bedömargruppen det som positivt att en professorstjänst på heltid i antikens kultur och samhällsliv är utlyst, vilket i praktiken innebär en återgång till utgångsläget.

Bedömargruppens samlade intryck är att det finns tillräckliga handledarresurser för den nyantagna, aktiva doktoranden i ämnet och att undervisningskvaliteten är god. Trots detta finns det en oro när det gäller forskningsmiljön inom ämnet antikens kultur och samhällsliv. För att förstärka forskningsmiljön rekommenderar bedömargruppen att forskarassistenttjänsten återbesätts skyndsamt efter att det nuvarande förordnandet löper ut under vårterminen 2010. Därutöver bör, enligt

bedömargruppens mening, ämnet tillföras resurser motsvarande åtminstone ett par doktorandtjänster under de kommande åren.

Laborativ arkeologi vid Stockholms universitet

Skäl till fördjupad granskning

I Högskoleverkets *Beslut om fördjupade granskningar av utbildningarna inom arkeologi* anges att skälet till fördjupad granskning av utbildning i laborativ arkeologi på forskarnivå är att:

- Nyckeltalet för handledarkompetens på forskarnivå indikerar att det behöver utredas om resurserna för handledning är tillräckliga.

Bedömning

Vid platsbesöket blev det klart att handledningen i laborativ arkeologi i stort sett fungerar tillfredsställande. Som huvudhandledare fungerar professorn och docenten. Dessutom finns en externfinansierad forskare med docentkompetens som har gett handledning. Utöver den handledning som redovisats i tabeller till Högskoleverket finns flera biträdande handledare. De ingår i ett par fall i samma forskningsprojekt som huvudhandledaren och doktoranden. I dessa fall särredovisas inte handledning och forskning för den biträdande handledaren. I ett par fall ingår doktoranderna dock inte i projekt och det är där särskilt önskvärt att handledningen formaliseras så att den också är arvoderad. Bedömargruppen är medveten om att praxis bland de naturvetenskapliga ämnena är att biträdande handledare inte arvoderas men menar att det skapar en större trygghet för doktoranden om denne har två handledare under hela studietiden. Den stabiliteten kan vara svårare att uppnå med en ickearvoderad handledning.

Det finns ett välutvecklat internationellt samarbete. Flera utländska doktorander tillbringar tid vid institutionen. Det är också obligatoriskt för laborativ arkeologis doktorander att tillbringa tre veckor på en institution utanför Norden under sin forskarutbildning.

Det finns ett väl fungerande forskarseminarium som samlar hela institutionens forskare och doktorander, med träffar ungefär varannan vecka. Det upplevs som givande av både lärare och doktorander. Seminariet är både till för gästande föreläsare, för forskarna som lägger fram vetenskapliga texter och för doktoranderna som presenterar sitt projekt i början av forskarutbildningen och även håller ett slutseminarium inför disputationen. Det finns också tematiska seminarier, såsom medeltidsseminariet. Doktoranddagarna är till för alla institutionens doktorander (och alltså inte bara för arkeologidoktoranderna som det stod i rapporten). Där presenterar doktoranderna sina pågående avhandlingar för varandra. "Tid för forntid" är en föreläsningsserie öppen för allmänheten där även doktorander kan presentera sin forskning.

Ett gemensamt doktorandråd bidrar också till att skapa goda möjligheter till att påverka sin situation och utbildning.

Doktoranderna i laborativ arkeologi deltar även i Nordic Graduate School in Archaeology.

Sammantaget är bedömarens intryck att det vid Stockholms universitet bedrivs utbildning och forskning i laborativ arkeologi som håller en mycket god nivå.

Osteoarkeologi vid Stockholms universitet

Skäl till fördjupad granskning

Det skäl till fördjupad granskning av utbildningen på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå som anges i Högskoleverkets *Beslut om fördjupade granskningar av utbildningarna inom arkeologi* är:

- På grundnivå och avancerad nivå finns ingen disputerad lektor med tillsvidareanställning i tjänst under 2007. Nyckeltalet för handledarkompetens inom utbildningen på forskarnivå visar att det behöver utredas huruvida forskarutbildningen håller en tillfredställande stabilitet och kvalitet.

Bedömning

Vid platsbesöket i maj 2009 framkom att det nu finns en tillsvidareanställd disputerad lärare inom huvudområdet. Det framkom också, mycket överraskande eftersom det inte nämns i självvärderingen, att lärosätet har en aktiv professor i osteoarkeologi. Efter en personkonflikt under 1990-talet har professorn bedrivit forskning och handlett doktorander direkt underställd fakultetsnämnden. Professorns verksamhet har varit separerad från övrig osteoarkeologisk verksamhet vid lärosätet såväl ekonomiskt, geografiskt, organisatoriskt som verksamhetsmässigt (undervisning/handledning och forskning).

Då personkonflikten inte längre föreligger hoppas lärare/forskare och doktorander att professorn ska kunna återinlemmas och bli en resurs i den osteoarkeologiska utbildnings- och forskningsmiljön. Man utesluter dock inte att fakultetsnämnden drar ut på beslut i frågan fram till att professorn går i pension om fyra och ett halvt år och att professorstjänsten därefter försvinner. Alternativa lösningar t.ex. att huvudområdet osteoarkeologi slås samman med huvudområdet laborativ arkeologi, har diskuterats bland lärare/forskare och doktorander.

Studentgrupperna på grundnivå och avancerad nivå är små och studenterna drivs av ett personligt och genuint intresse för området. De är nöjda med den undervisning de får och känner sig väl omhändertagna av lärarna/forskarna och doktoranderna. Studenternas lärmiljö präglas av nära nog daglig kontakt mellan studenter och lärare/forskare/doktorander i gemensamma lokaler och

laborationssalar. Lärare/forskare och doktorander menar att närhet och litenhet är en styrka i vissa fall och en svaghet i andra.

Undervisningen på grundnivå och avancerad nivå sköts av den ende tillsvidareanställda läraren och av tre vikarierande och disputerade forskningsassistenter samt ämnets tre doktorander. Doktoranderna får timarvode och tidsmässig kompensation i sitt avhandlingsarbete för arbetet. Samtliga doktorander har genomgått den pedagogiska utbildning som är obligatorisk på lärosätet för undervisande personal. På masternivå läser osteoarkeologistudenterna sedan något år ett par kurser tillsammans med studenter från övriga arkeologiområden. Seminarieverksamheten på forskarnivå sker också i samverkan med lärosätets övriga arkeologiområden.

Samtliga tre doktorander har den ende tillsvidareanställda läraren som handledare. De har även biträdande handledare från andra lärosäten och/eller ämnen. De biträdande handledarna är informellt anlitade och får inget arvode för uppdraget. Huvudhandledaren framhåller att det är gängse praxis att forskare ställer upp gratis som biträdande handledare till doktorander vars avhandlingsområde är kopplat till forskarens specialkompetens. Huvudhandledaren har huvudansvar för att finna nya biträdande handledare till doktoranderna vid behov. Doktoranderna ser inte handledarskapet som något problem utan uppger att de vid det här laget själva har stor kompetens, väl etablerade nätverk och goda kontakter med framstående forskare inom sina respektive avhandlingsområden. Stipendier och lärosäteskopplade resebidrag gör det möjligt för doktoranderna att bedriva fältstudier, delta på konferenser och besöka lärosäten/laboratoriemiljöer etc. i andra länder. Även de andra lärarna/forskarna ingår i olika internationella forskningsprojekt och nätverk vilket bidrar till att utländska forskare ofta vistas i osteologimiljön.

De tre doktoranderna beräknas alla disputeras om ett till två år. Inga nya doktorander kommer att antas förrän universitetets krav på minst en tillsvidareanställd professor och en tillsvidareanställd docentkompetent lektor är tillgodosett.

De befintliga forskarnas/lärarnas kompetens och engagemang i undervisning och handledning på samtliga nivåer ifrågasätts inte. Det är emellertid uppenbart att den kvalitetsmässiga miniminivån gällande lärarkompetens för utbildning på avancerad nivå och forskarnivå inte uppfylls för osteoarkeologi. På den avancerade nivån kompenseras detta delvis av ett nära samarbete med institutionens andra arkeologämnen. Den specifika professorsproblematiken gör det svårt att planera och arbeta mot långsiktigt hållbara mål för huvudområdets verksamheter. Den instabila situationen sätter också stor press på lärarna/forskarna och doktoranderna.

Samtidigt förefaller samverkan med de båda övriga svenska institutioner som erbjuder osteologiska utbildningar och bedriver osteologisk forskning alltför

begränsad. Den stärkta nationella samverkan som bedömargruppen rekommenderar skulle bland annat innebära att doktoranderna vid respektive institution ges tillgång till en mer omfattande seminarieverksamhet och större handledningsresurser än i nuläget. Enligt bedömargruppens mening skapas bättre nationella förutsättningar för ämnets långsiktiga fortlevnad och utveckling om resurser och ansvar fördelas på ett systematiskt sätt mellan institutionerna.